GIPERTRIGLITSERIDEMIYANING ERITROSITLAR OSMOTIK VA KOLLOID-OSMOTIK REZISTENTLIGIGA TA'SIRI

Karimova Shaira Fatxullayevna

Bahronova Marjona Murotali qizi

Dolzarbligi. Lipid almashinuvi buzilishlari orasida gipertrigliseridemiya alohida o'rin tutadi va u nafaqat yurak-qon tomir tizimi uchun xavf omili sifatida, balki qonning hujayraviy komponentlariga, xususan eritrotsitlarning funksional holatiga ta'sir etuvchi omil sifatida ham qaralmoqda. Eritrotsit membranasining barqarorligini aks ettiruvchi osmotik va kolloid-osmotik rezistentlik ko'rsatkichlari gemoreologik buzilishlarni erta bosqichda aniqlash imkonini beruvchi informativ mezonlardan hisoblanadi. Biroq gipertrigliseridemiya darajasi bilan ushbu ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlik hozirgacha yetarli darajada tizimli o'rganilmagan, bu esa mazkur yo'nalishdagi tadqiqotlarning dolzarbligini belgilaydi.

Tadqiqot maqsadi. Turli darajadagi gipertrigliseridemiya sharoitida eritrotsitlarning osmotik va kolloid-osmotik rezistentligidagi o'zgarishlarni aniqlash hamda triglitseridlar miqdori bilan bu ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlikni baholash.

Material va usullar. Tadqiqot uch guruhda olib borildi: nazorat guruhi (amaliy sog'lom shaxslar), yengil va og'ir gipertrigliseridemiyasi bo'lgan bemorlar guruhlari. Barcha tekshiruvdan o'tganlarda plazma triglitseridlari darajasi aniqlandi. Eritrotsitlarning osmotik rezistentligi turli konsentratsiyadagi gipotonik natriy xlorid eritmalarida gemolizga uchrash darajasi bo'yicha, kolloid-osmotik rezistentlik esa mos standart uslublar asosida baholandi. Qo'shimcha ravishda membrana mikroyopishqoqligi va Na+/K+-ATF-aza faolligi o'rganildi. Statistik tahlil parametrik usullar (o'rtacha qiymat ± standart xatolik, ishonchlilik darajasi $p<0,05$) yordamida amalga oshirildi.

Natijalar va muhokama. O'tkazilgan tekshiruvlar shuni ko'rsatdiki, plazma

triglitseridlari darajasining ortishi bilan eritrotsitlarning minimal va maksimal osmotik rezistentlik ko'rsatkichlari nazorat guruhiga nisbatan ishonchli darajada yuqori bo'lgan, bu esa membrananing osmotik mo'rtligi ortganidan dalolat beradi. Og'ir gipertrigliseridemiya guruhida kolloid-osmotik gemoliz darajasi nazorat guruhiga nisbatan bir necha barobar yuqori bo'lib, ushbu ko'rsatkichning triglitseridlar miqdoriga bog'liq holda progressiv ortib borishi kuzatildi. Bir vaqtning o'zida membrana mikroyopishqoqligining oshishi va Na+/K+-ATF-aza faolligining pasayishi qayd etildi, bu esa membrana lipid tarkibining o'zgarishi, uning suyuqligi buzilishi hamda oksidlovchi stress kuchayishi bilan izohlanishi mumkin. Aniqlangan o'zgarishlar eritrotsitlarning deformatsiyalanish qobiliyati pasayishiga va natijada mikrosirkulyatsiya jarayonlarining yomonlashishiga olib kelishi ehtimolini ko'rsatadi.

Xulosa. Gipertrigliseridemiya darajasi ortishi bilan eritrotsitlarning osmotik va kolloid-osmotik rezistentligi ishonchli ravishda pasayadi, bu esa lipid almashinuvi buzilishlari bilan eritrotsit membranasining strukturaviy-funksional holati o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjudligidan dalolat beradi. Olingan natijalar gipertrigliseridemiya bilan kechuvchi holatlarda gemoreologik monitoringni klinik amaliyotga joriy etish hamda eritrotsit rezistentligi ko'rsatkichlarini erta diagnostika va profilaktika maqsadida qo'shimcha mezon sifatida qo'llash maqsadga muvofiqligini asoslaydi.